

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

*a sesizărilor numerele 75g/2023, 76g/2023, 77g/2023, 86g/2023,
87g/2023, 88g/2023, 89g/2023, 90g/2023, 96g/2023, 101g/2023 și
102g/2023*

privind excepțiile de neconstituționalitate
a unor prevederi din Legea nr. 26 din 10 martie 2022

CHIȘINĂU

6 aprilie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 16, 20, 23, 24 și 29 martie 2023
și, respectiv, la 5 și la 6 aprilie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 6 aprilie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizările cu privire excepțiile de neconstituționalitate a prevederilor din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, după cum urmează:

- (a) a cuvintelor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a);
- (b) a textului „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin. (4) lit. b);
- (c) a textului „ori a persoanelor specificate la articolul 2 alin. (2)” din articolul 8 alin. (5) lit. c);
- (d) a textului „nu depinde” din articolul 8 alin. (6);
- (e) a textului „să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior” din articolul 12 alin. (4) lit. d);
- (f) a textului „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5);
- (g) a textului „[d]ecizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs” din articolul 13 alin. (6);
- (h) a textului „[c]ererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se judecă în conformitate cu procedura prevăzută în Codul administrativ, cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, și nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei de evaluare, alegerilor sau concursului la care participă candidatul respectiv” din articolul 14 alineatul (6);
- (i) a textului „admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a

candidatului de către Comisia de evaluare.” din articolul 14 alineatul (8) lit. b);

- (j) a textului „[d]ecizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii.” din articolul 14 alineatul (9);

ridicate de dnii avocați Vitalie Zama și Vasili Ciuperca, în interesele dlor judecători: (i) Victor Sandu, parte în dosarul nr. 3-14/2023; (ii) Stanislav Sorbalo, parte în dosarul nr 3-12/2023; de dl avocat Iurie Mărgineanu, în interesele dnei Veronica Cupcea, parte în dosarul nr. 3-10/2023, de dl avocat Eugeniu Musteață, în interesele dlui Ion Chirtoacă, parte în dosarul nr. 3-15/2023, de dl avocat Nicolae Leșan, în interesele dlor judecători: (i) Vitalie Stratan, parte în dosarul nr. 3-3/2023, (ii) Aureliu Postică, parte în dosarul nr. 3-17/2023; de dnii avocați Marian Bucătaru și Rodion Tocan, în interesele dlui Iurie Bejenaru, parte în dosarul nr. 3-2/2023, de dl avocat Petru Balan, în interesele dnei Angela Bostan, parte în dosarul nr. 3-1/2023, de dl avocat Bogdan Gangan, în interesele dlui Mihail Bușuleac, parte în dosarul nr. 3-8/2023, de dl avocat Ghenadie Bambuleac, în interesele dlui Nicolae Șova, parte în dosarul nr. 3-11/2023, de dl Vladislav Holban, parte în dosarul nr. 3-4/2023, pendinte la Curtea Supremă de Justiție în fața completului de judecată special instituit pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

2. Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a fost trimise la Curtea Constituțională de complete de judecată de la Curtea Supremă de Justiție, format din: (i) dnii Vladimir Timofti, Tamara Chișca-Doneva și Mariana Pitic; (ii) dnii Vladimir Timofti, Ion Guzun și Mariana Pitic; (iii) dnii Vladimir Timofti, Dumitru Mardari și Tamara Chișca-Doneva; (iv) dnele Tamara Chișca-Doneva, Maria Ghervas și Mariana Pitic; (v) dna Tamara Chișca-Doneva, dl Ion Guzun și dna Mariana Pitic în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

3. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor și a motivelor care stau la baza criticilor de neconstituționalitate, Curtea a decis conexarea lor într-un singur dosar, pe baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, fiindu-i atribuit numărul 75g/2023.

A. Circumstanțele litigiului principal

I. Circumstanțele cauzei nr.3-14/2023 (sesizarea nr.75g/2023)

4. La 29 octombrie 2021, dl Victor Sandu, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a depus o cerere pentru a fi înregistrat în calitate de candidat la concursul pentru obținerea mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și a anexat la ea actele relevante.

5. La 16 martie 2022 a intrat în vigoare Legea nr. 26 prin care s-a instituit o procedură de evaluare candidaților la funcția de membru al Consiliului, care prevedea și posibilitatea de retragere din concurs a persoanelor înscrise anterior în calitate de candidați.

6. La 6 aprilie 2022, odată cu transmiterea listei candidaților de la Consiliu la Comisia de evaluare, a început procedura de evaluare a candidaților înscriși.

7. În intervalul de timp 21 iunie 2022 și 14 decembrie 2022, dl judecător Victor Sandu a răspuns în scris la întrebările Comisiei.

8. La 15 decembrie 2022 au avut loc audierile publice ale dlui judecător Victor Sandu¹.

9. Prin Decizia nr. 18 din 18 ianuarie 2023, Comisia de evaluare a decis că dl judecător Victor Sandu nu corespunde criteriilor de integritate întrucât sau constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, nu promovează evaluarea².

10. La 8 februarie 2023 dl judecător Victor Sandu a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 18 din 18 ianuarie 2023 la Curtea Supremă de Justiție.

11. La 15 februarie 2023, dl judecător Victor Sandu a expediat în adresa Curtea Supremă în format electronic o sesizare privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor din Legea nr. 26, menționate mai sus la § 1, literele (a)-(b) și (d)-(h).

12. Printr-o Încheiere a Curții Supreme din 15 martie 2023 a fost admisă cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate menționată supra și expediată în adresa Curții Constituționale printr-o scrisoare din 16 martie 2023.

II. Circumstanțele cauzei nr. 3-12/2023 (sesizarea nr. 76g/2023)

13. La 2 octombrie 2020, dl Stanislav Sorbalo, judecător la Judecătoria Bălți, sediul central, a formulat o cerere pentru a fi înregistrat în calitate de candidat la concursul pentru obținerea mandatului de membru al Consiliului și pentru funcția de membru în Colegiul disciplinar al judecătorilor.

14. La 6 aprilie 2022, Consiliul a trimis lista candidaților Comisiei de evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

15. În intervalul de timp 21 iunie 2022 și 17 noiembrie 2022, dl judecător Stanislav Sorbalo a răspuns în scris la întrebările Comisiei.

16. La 30 noiembrie 2022, candidatul a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare³.

17. Prin Decizia nr. 17 din 18 ianuarie 2023⁴, Comisia de evaluare a decis că dl judecător Stanislav Sorbalo nu întrunește criteriile de integritate, deoarece au fost constatate dubii serioase cu privire la conformitatea candidatului cu criteriul de integritate etică și, prin urmare, nu promovează evaluarea.

---

¹ <https://vetting.md/audierrea-publica-a-judecatorului-victor-sandu/>

² Decizia Comisiei de Evaluare nu a fost publicată.

³ <https://vetting.md/audierea-publica-a-judecatorului-sanislav-sorbalo/>

⁴ <https://vetting.md/wp-content/uploads/2023/02/Decizie-SORBALO.pdf>

18. La 8 februarie 2023, dl judecător Stanislav Sorbalo a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 17 din 18 ianuarie 2023 la Curtea Supremă.

19. La 17 februarie 2023, dl avocat Vitalie Zama a ridicat, în interesele dlui Stanislav Sorbalo, excepția de neconstituționalitate a prevederilor din Legea nr. 26, menționate mai sus la § 1, literele a), b) și d).

20. Prin Încheierea din 15 martie 2023, Curtea Supremă a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia, printr-o scrisoare din 16 martie 2023.

III. Circumstanțele cauzei nr.3-10/2023 (sesizarea nr. 77g/2023)

21. Dna Veronica Cupcea, judecător și președinte interimar al Judecătoriai Orhei, sediul central, a candidat la concursul pentru obținerea mandatului de membru al Consiliului.

22. La 6 aprilie 2022, Consiliul a transmis lista candidaților Comisiei de evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

23. În intervalul de timp 21 iunie 2022 și 1 decembrie 2022, dna judecător Veronica Cupcea a răspuns în scris la întrebările Comisiei.

24. La 16 decembrie 2022, candidata a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare⁵.

25. Prin Decizia nr. 14 din 11 ianuarie 2023, Comisia de evaluare a decis că dna judecător Veronica Cupcea nu întrunește criteriile de integritate, deoarece au fost constatate dubii serioase cu privire la conformitatea candidatei cu criteriile de integritate etică și financiară și, prin urmare, nu promovează evaluarea⁶.

26. La 6 februarie 2023, dna judecător Veronica Cupcea a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 14 din 11 ianuarie 2023 la Curtea Supremă.

27. Dl avocat Iurie Mărgineanu a ridicat, în interesele dnei Veronica Cupcea, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26 menționate mai sus la § 1 literele a)-d), f) și i).

28. Prin Încheierea din 16 martie 2023, Curtea Supremă a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia, printr-o scrisoare din 20 martie 2023.

IV. Circumstanțele cauzei nr. 3-15/2023 (sesizarea nr. 86g/2023)

29. Dl Ion Chirtoacă, judecător în cadrul Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a candidat la concursul pentru obținerea mandatului de membru al Consiliului.

⁵ <https://vetting.md/audierea-publica-a-judecatoarei-ecaterina-cupcea/>

⁶ <https://vetting.md/wp-content/uploads/2023/02/Decizie-CUPCEA.pdf>

30. La 6 aprilie 2022, Consiliul a trimis lista candidaților Comisiei de Evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

31. În intervalul de timp 21 iunie 2022 și 7 decembrie 2022, dl judecător Ion Chirtoacă a răspuns în scris la întrebările Comisiei.

32. La 15 decembrie 2022, candidatul a participat la audieri⁷ în ședința publică a Comisiei de evaluare.

33. Prin Decizia nr. 19 din 20 ianuarie 2023, Comisia de evaluare a decis că dl judecător Ion Chirtoacă nu întrunește criteriile de integritate, deoarece au fost constatate dubii serioase cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate etică și financiară și, prin urmare, nu promovează evaluarea⁸.

34. La 10 februarie 2023, dl judecător Ion Chirtoacă a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 19 din 20 ianuarie 2023 la Curtea Supremă.

35. La 20 martie 2023, dl avocat Eugeniu Musteață a ridicat, în interesele dlui Ion Chirtoacă, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26/2022 menționate mai sus la § 1 literele (a)-(b) și (d)-(h).

36. Prin Încheierea din 20 martie 2023, Curtea Supremă a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia, printr-o scrisoare din 23 martie 2023.

V. Circumstanțele cauzei nr.3-3/2023 (sesizarea nr. 87g/2023)

37. Dl Vitalie Stratan, judecător în cadrul Judecătoria Chișinău, sediul central, a candidat pentru funcția de membru al Consiliului.

38. La 6 aprilie 2022, Consiliul a transmis lista candidaților Comisiei de evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

39. În intervalul de timp 21 iunie 2022 și 16 octombrie 2022, dl judecător Vitalie Stratan a răspuns la întrebările Comisiei.

40. La 27 octombrie 2022, candidatul a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare⁹.

41. Prin Decizia nr. 5 din 9 decembrie 2022, Comisia de evaluare a decis că dl judecător Vitalie Stratan nu întrunește criteriile de integritate, pentru că au fost constatate dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea.

42. La 9 ianuarie 2023, dl judecător Vitalie Stratan a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 5 din 9 decembrie 2022 la Curtea Supremă.

⁷ <https://vetting.md/audierea-publica-a-judecatorului-ion-chirtoaca/>

⁸ <https://vetting.md/wp-content/uploads/2023/02/Decizie-CHIRTOACA.pdf>

⁹ <https://vetting.md/audierea-publica-a-lui-vitalie-stratan/>

43. La 21 martie 2023, dl avocat Nicolae Leșan a ridicat, în interesele dlui Vitalie Stratan, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26/2022 menționate *supra* la § 1 literele (a)-(b) și (d)-(h).

44. Prin Încheierea din aceeași dată, Curtea Supremă a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia, printr-o scrisoare din 23 martie 2023.

VI. Circumstanțele cauzei nr.3-2/2023 (sesizarea nr. 88g/2023)

45. Dl Iurie Bejenaru, judecător la Curtea Supremă, a candidat la concursul pentru obținerea mandatului de membru al Consiliului.

46. La 6 aprilie 2022, Consiliul a trimis lista candidaților Comisiei de evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

47. În perioada 21 iunie 2022 - 29 septembrie 2022, dl judecător Iurie Bejenaru a răspuns la întrebările adresate de către Comisie.

48. La 27 octombrie 2022, candidatul a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare¹⁰.

49. Prin Decizia nr. 4 din 9 decembrie 2022¹¹, Comisia de evaluare a decis că dl judecător Iurie Bejenaru nu corespunde criteriilor de integritate, întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea.

50. La 9 ianuarie 2023, dl judecător Iurie Bejenaru a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 4 din 9 decembrie 2023 la Curtea Supremă.

51. La 22 martie 2023, dnii avocați Marian Bucătaru și Rodion Tocan au ridicat, în interesele dlui Iurie Bejenaru, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26/2022 menționate *supra* la § 1 literele (a), (d), (f), (i) și (j).

52. Prin Încheierea din 22 martie 2023, Curtea Supremă a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia, printr-o scrisoare din 23 martie 2023.

VII. Circumstanțele cauzei nr. 3-1/2023 (sesizarea nr. 89g/2023)

53. Dna Angela Bostan, judecător în cadrul Curții de Apel a candidat la concursul pentru obținerea mandatului de membru al Consiliului.

54. La 6 aprilie 2022, Consiliul a trimis lista candidaților Comisiei de evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

---

¹⁰ <https://vetting.md/audierea-publica-a-lui-iurie-bejenaru/>

¹¹ <https://vetting.md/wp-content/uploads/2023/01/Decizie-BEJENARU-depersonalizata.pdf>

55. În intervalul de timp 21 iunie 2022 și 5 noiembrie 2022, dna judecător Angela Bostan a răspuns în scris la întrebările Comisiei de evaluare.

56. La 28 octombrie 2022, candidata a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare¹².

57. Prin Decizia nr. 6 din 9 decembrie 2023, Comisia de evaluare a decis că dna judecător Angela Bostan nu corespunde criteriilor de integritate întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidată a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea¹³. Dl Vitalie Miron, membru al Comisiei de evaluare a formulat o opinie separată.

58. La 9 ianuarie 2023, dna judecător Angela Bostan a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 6 din 9 decembrie 2023 la Curtea Supremă.

59. La 22 martie 2023, dl avocat Petru Balan a ridicat, în interesele dnei Angela Bostan, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a menționate *supra* la § 1 literele (a)-(d) și (f), (i) și (j).

60. Prin Încheierea din aceeași dată, Curtea Supremă a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia, printr-o scrisoare din 23 martie 2023.

VIII. Circumstanțele cauzei nr. 3-8/2023 (sesizarea nr. 90g/2023)

61. La 27 martie 2022, dl Mihail Bușuleac, judecător în cadrul Judecătoriei Cahul, sediul central, a formulat o cerere pentru a fi înregistrat în calitate de candidat la concursul pentru obținerea mandatului de membru al Consiliului.

62. La 6 aprilie 2022, Consiliul a trimis lista candidaților Comisiei de evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

63. În intervalul de timp 21 iunie 2022 și 7 decembrie 2022, dl judecător Mihail Bușuleac a răspuns în scris la întrebările Comisiei.

64. La 14 decembrie 2022, candidatul a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare¹⁴.

65. Prin Decizia nr. 13 din 6 ianuarie 2023, Comisia de evaluare a decis că dl judecător Mihail Bușuleac nu corespunde criteriilor de integritate, întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea.

---

¹² <https://vetting.md/audierea-publica-a-angelei-bostan/>

¹³ <https://vetting.md/wp-content/uploads/2023/01/Decizie-BOSTAN-depersonalizata.pdf>

¹⁴ <https://vetting.md/audierea-publica-a-judecatorului-mihail-busuleac/>

66. La 3 februarie 2023, dl judecător Mihail Bușuleac a contestat Decizia Comisiei de Evaluare nr. 13 din 6 ianuarie 2023 la Curtea Supremă.

67. La 20 martie 2023, dl avocat Bogdan Gangan a ridicat, în interesele dlui Mihail Bușuleac, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26, menționate mai sus la § 1 literele (a), (b), (d)-(h).

68. Prin Încheierea din aceeași dată, Curtea Supremă a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia, printr-o scrisoare din 23 martie 2023.

IX. Circumstanțele cauzei nr. 3-11/2023 (sesizarea nr. 96g/2023)

69. Dl Nicolae Șova, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul central, a candidat pentru funcția de membru al Consiliului.

70. La 6 aprilie 2022, Consiliul a trimis lista candidaților Comisiei de evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

71. În intervalul de timp 21 iunie 2022 și 23 noiembrie 2022, dl judecător Nicolae Șova a răspuns în scris la întrebările Comisiei.

72. La 2 decembrie 2022, candidatul a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare¹⁵.

73. Prin Decizia nr. 16 din 13 ianuarie 2023, Comisia de evaluare a decis că dl judecător Nicolae Șova nu întrunește criteriile de integritate, deoarece au fost constatate dubii serioase cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate etică și financiară și, prin urmare, nu promovează evaluarea.

74. La 6 februarie 2023, dl judecător Nicolae Șova a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 16 din 13 ianuarie 2023 la Curtea Supremă.

75. La 28 martie 2023, dl avocat Ghenadie Bambuleac a ridicat, în interesele dlui Nicolae Șova, excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26 menționate mai sus la § 1 literele (a)-(d), (f), (i) și (j).

76. Prin Încheierea din aceeași dată, Curtea Supremă a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia, printr-o scrisoare din 23 martie 2023.

X. Circumstanțele cauzei nr. 3-4/2023 (sesizarea nr. 101g/2023)

77. Dl Vladislav Holban, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a candidat pentru funcția de membru al Consiliului.

78. La 6 aprilie 2022, Consiliul a trimis lista candidaților Comisiei de evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

---

¹⁵ <https://vetting.md/audierea-publica-a-judecatorului-nicolae-sova/>

79. În intervalul de timp 5 septembrie 2022 și 20 octombrie 2022, dl judecător Vladislav Holban a răspuns în scris la întrebările Comisiei.

80. La 28 octombrie 2022, candidatul a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare.

81. Prin Decizia nr. 7 din 21 decembrie 2022, Comisia de Evaluare a decis că dl judecător Vladislav Holban nu întrunește criteriile de integritate, deoarece au fost constatate dubii serioase cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate etică și financiară și, prin urmare, nu promovează evaluarea¹⁶.

82. La 9 ianuarie 2023, dl judecător Vladislav Holban a contestat Decizia Comisiei de evaluare nr. 7 din 21 decembrie 2023 la Curtea Supremă.

83. La 4 aprilie 2023, dl Vladislav Holban a ridicat excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26, menționate mai sus la § 1 literele (a), (b), (d)-(h).

84. Prin Încheierea din aceeași dată, Curtea Supremă a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia, printr-o scrisoare din 5 aprilie 2023.

XI. Circumstanțele cauzei nr. 3-17/2023 (sesizarea nr. 102g/2023)

85. Dl Aureliu Postică, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, a candidat pentru funcția de membru al Consiliului.

86. La 6 aprilie 2022, Consiliul a transmis lista candidaților Comisiei de evaluare, iar Comisia a început procedura de evaluare în privința candidaților înscriși.

87. În intervalul de timp 5 septembrie 2022 și 22 decembrie 2022, dl judecător Aureliu Postică a răspuns în scris la întrebările Comisiei de evaluare.

88. La 16 decembrie 2022, candidatul a participat la audieri în ședința publică a Comisiei de evaluare.

89. Prin Decizia nr. 23 din 27 ianuarie 2022, Comisia de evaluare a decis că dl judecător Aureliu Postică nu întrunește criteriile de integritate, deoarece au fost constatate dubii serioase cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate etică și financiară și, prin urmare, nu promovează evaluarea¹⁷.

90. La 13 februarie 2023, dl judecător Aureliu Postică a contestat Decizia Comisiei de Evaluare nr. 23 din 27 ianuarie 2022 la Curtea Supremă.

91. La 4 aprilie 2023, dl Aureliu Postică a ridicat excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26/2022 menționate *supra* la § 1 literele (a), (b), (d)-(h).

¹⁶ Decizia Comisiei de Evaluare nu a fost publicată.

¹⁷ Decizia Comisiei de Evaluare nu a fost publicată.

92. Printr-o Încheiere din 5 aprilie 2023, Curtea Supremă a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

93. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedesește prin lege.”

Articolul 28 Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 39 Dreptul la administrare

„(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.”

Articolul 43 Dreptul la muncă și la protecția muncii

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

(3) Durata săptămânii de muncă este de cel mult 40 de ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.”

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

94. Prevederile relevante ale Legii nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, sunt următoarele:

Articolul 8

Evaluarea integrității candidaților

„(1) În sensul prezentei legi, evaluarea integrității candidaților constă în verificarea integrității etice și a integrității financiare a acestora.

(2) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

a) nu a încălcat **grav** regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni **reprobabile**, care ar fi **inexplicabile** din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;

[...]

(4) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă:

[...]

b) Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat **în ultimii 15 ani** corespunde veniturilor declarate.

(5) Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică:

[...]

c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului **ori a persoanelor specificate la articolul 2 alin. (2)**, precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;

[...]

(6) În aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare **nu depinde** de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.”

Articolul 12 Audierea candidaților

„[...]

(4) Candidatul are următoarele drepturi:

[...]

d) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior;

[...]”

Articolul 13 Decizia Comisiei de evaluare

„[...]

(5) Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor **dubii serioase** privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată.

(6) **Decizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs.** Decizia se expediază organelor competente potrivit legii pentru examinarea încălcărilor depistate, însă constatările din decizie nu au o valoare probantă pentru orice alte proceduri sau procese.”

Articolul 14 Contestarea deciziei Comisiei de evaluare

„[...]

(6) **Cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare** se judecă în conformitate cu procedura prevăzută în Codul administrativ, cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, și **nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei de evaluare, alegerilor sau concursului la care participă candidatul respectiv.**

[...]

(8) La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

a) respingerea cererii de contestare;

b) admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și **dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare.**

Notă: Se declară neconstituțional textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14 alin. (8) lit. b) conform Hotărârii Curții Constituționale nr. 5 din 14 februarie 2023, în vigoare din 14 februarie 2023.

(9) Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este **irevocabilă** din momentul emiterii. Decizia se consideră emisă din momentul plasării acesteia pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se notifică participanților în termen de 5 zile de la data emiterii.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepțiilor de neconstituționalitate

95. Autorii sesizărilor notează că cuvintele „grav”, „reprobabile”, „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) și textul „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26 nu sunt clare și acordă o marjă discreționară largă Comisiei de evaluare. Chiar dacă destinatarii legii sunt profesioniști în domeniul dreptului, *i.e.* judecători și procurori, acest fapt nu presupune că legislatorul poate adopta legi atât de vagi. Legea nr. 26 nu stabilește repere obiective pentru a le permite destinatarilor legii să anticipeze domeniul de aplicare al dispozițiilor contestate.

96. Referitor la textul „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin. (4) lit. b) din Lege, autorii sesizărilor notează că acesta conduce la situația în care candidatul trebuia să presupună cu 15 ani în urmă că în prezent legislatorul va crea o Comisie de evaluare și va adopta o „etică fiscală” atât de pedantă, încât să-l determine pe candidat să arhiveze toate bonurile fiscale ale sale și ale persoanelor apropiate. Mai mult, textul „în ultimii 15 ani” îi permite Comisiei de evaluare să se deplaseze în timp până în perioada școlară a candidatului sau până în perioada în care candidatul nu deținea funcții publice. Autorii notează că termenul în discuție este excesiv de mare, deoarece unele informații nici nu se păstrează 15 ani. Acest fapt constituie

o sarcină disproporționată pentru candidat. În acest sens, autorii fac trimitere la raționamentele din cauza *Oleksandr Volkov v. Ucraina*, §§ 138 și 139, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că reclamantul judecător se afla într-o situație dificilă, deoarece trebuia să-și construiască apărarea împotriva acuzațiilor aduse în anul 2010 de Consiliul Superior al Magistraturii, bazate pe fapte care au avut loc în anii 2003-2006.

97. Referitor la textul „ori a persoanelor specificate la articolul 2 alin. (2)” din articolul 8 alin. (5) lit. c) din Lege, autorii fac trimitere la Opinia Comisiei de la Veneția care a menționat că lista persoanelor apropiate trebuie să fie restrânsă și esențială, de vreme ce nu este clar dacă aceste persoane apropiate au un drept de veto în ceea ce privește cooperarea lor cu evaluarea și dacă aceste persoane au un rol important în facilitarea oportunităților legitime ale candidatului. Potrivit Comisiei, un membru de familie îndepărtat sau un fost partener de afaceri ar putea utiliza această capacitate pentru a contracara aspirațiile legitime ale candidatului și că terțul este pus în dificultate și suportă o ingerință în dreptul la viața privată pentru un scop în care s-ar putea să nu aibă niciun interes (CDL-AD(2021)046, § 27).

98. Referitor la expresia „nu depinde” din articolul 8 alin. (6) din Lege, autorii notează că acesta îi permite Comisiei de evaluare să ignore deciziile definitive adoptate de unele autorități ale statului, afectând securitatea raporturilor juridice. Acest text poate conduce la pronunțarea unor soluții diametral opuse, pe de o parte, de Autoritatea Națională de Integritate sau de Serviciul Fiscal de Stat, iar pe de altă parte, de Comisia de evaluare. În cazul lor, unii autori menționează că Serviciul Fiscal de Stat a eliberat un certificat prin care a confirmat lipsa restanțelor la bugetul de stat, iar Comisia de evaluare nu a luat în considerare acest certificat și a considerat că persoana supusă evaluării nu a achitat impozitul din vânzarea unui imobil. În această situație, autorii susțin că prioritate trebuie să se acorde autorității lucrului de judecat, ceea ce nu permite textul contestat.

99. Referitor la articolul 12 alin. (4) lit. d) din Lege, autorii notează că acesta contravine dreptului de acces liber la justiție și dreptului la apărare, în măsura în care este interpretat că candidatul are dreptul să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitate de a le prezenta anterior până la audiere de către Comisia de evaluare. Autorii notează că dreptul unei persoane de a-și pregăti apărarea în mod efectiv se află într-o legătură indisolubilă cu dreptul de a fi informat atât cu privire la faptele imputate, cât și cu privire la încadrarea juridică a acestora.

100. Referitor la articolul 13 alin. (6) din Lege, care prevede că nepromovarea evaluării împiedică candidatul să participe la alegeri, autorul notează că acestea limitează dreptul la administrare și dreptul la muncă al candidatului. Potrivit autorilor, refuzul de a admite candidatul la alegeri nu trebuie să-i aparțină Comisiei de evaluare, ci autorității responsabile de alegeri.

101. Referitor la articolul 14 alin. (6) din Lege, care prevede că contestația nu suspendă decizia Comisiei de evaluare, alegerile sau concursul la care participă candidatul, autorii notează că aceasta produce o ingerință disproporționată în drepturile fundamentale menționate. Astfel, chiar dacă contestația candidatului va fi admisă de către instanța de judecată, s-ar putea să nu mai poată participa la alegeri, deoarece acestea au fost deja desfășurate și au fost desemnați câștigătorii. O măsură mai puțin intruzivă în drepturile fundamentale ar fi dacă legislatorul ar opta pentru soluția din articolul 100 alin. (1) din Codul electoral, care prevede că în perioada electorală, autoritățile competente examinează contestațiile în termen de trei zile de la depunere, dar nu mai târziu de ziua alegerilor. Așadar, autorul consideră că legislatorul ar trebuie să stabilească că contestația depusă împotriva deciziei Comisiei de evaluare suspendă alegerea membrilor Consiliului.

102. Referitor la textul „dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din articolul 14 alin. (8) lit. b) din Lege, autorii susțin că textul contestat nu le permite candidaților să obțină o soluție favorabilă în cazul contestării deciziei Comisiei de evaluare, de vreme ce instanța de judecată poate dispune, în cazul admiterii contestației, doar reluarea procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare. Autorii consideră că în cazul admiterii contestației, instanța de judecată ar trebui să oblige Comisia de evaluare să emită decizia cu privire la promovarea evaluării de către candidat. Potrivit autorului, competența instanței de judecată de a dispune reluarea procedurii de evaluare reprezintă o chestiune procedurală, în timp ce dreptul de acces liber la justiție îi garantează candidatului posibilitatea să obțină o decizie favorabilă în cazul admiterii contestației, fapt care reprezintă un aspect substanțial al acestui drept. Autorii notează că textul contestat limitează competențele instanței de judecată în cazul admiterii contestației, deși această limitare nu urmărește niciun scop legitim. Mai mult, textul criticat stabilește soluțiile care pot fi pronunțate de instanțele de judecată în mod diferit de articolul 224 din Codul administrativ, generând confuzie.

103. Referitor la articolul 14 alin. (9) teza I din Lege, care prevede că decizia completului special al Curții Supreme este irevocabilă din momentul emiterii, autorii consideră că acesta contravine articolului 119 din Constituție, care garantează dreptul la folosirea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești.

104. Autorii notează că dispozițiile contestate nu urmăresc realizarea vreunui scop legitim permis de prevederile articolului 54 din Constituție. Nici nota informativă a Legii nr. 26 nu justifică ingerința în drepturile fundamentale invocate. Dispozițiile contestate produc ingerințe disproporționate în drepturile fundamentale și sunt insensibile la fapte. Mai mult, autorii fac trimitere la cauza *Sevdari v. Albania*, 13 decembrie 2022, și menționează că dispozițiile contestate nu au în vedere dacă faptele comise de candidat au avut sau nu la bază reaua-intenție.

105. În final, autorii consideră că dispozițiile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 16, 20, 23, 26, 28, 39, 43, 53 și 119 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

106. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

107. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor dispoziții din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, ține de competența Curții Constituționale.

108. Curtea constată că excepțiile de neconstituționalitate, ridicate de către părți într-un proces din fața instanțelor de judecată, sunt formulate de către subiectele cărora li s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

109. Obiectul excepțiilor îl constituie prevederile menționate mai sus la § 1. Referitor la articolul 13 alin. (6) din Legea nr. 26, având în vedere argumentele autorilor, Curtea va examina doar teza I din acest articol, care prevede că decizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs. Din același motiv, în cazul articolului 14 alin. (6) din Lege, Curtea își va limita controlul doar la textul „cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare [...] nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei de evaluare, alegerilor sau concursului la care participă candidatul respectiv”. Prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva aceluiași critici de neconstituționalitate.

110. Curtea mai reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorilor sesizărilor, dacă prevederile criticate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental invocat (DCC nr. 132 din 12 august 2021, § 28).

111. Autorii excepțiilor consideră că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 7 [*Constituția, lege supremă*] și 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*calitatea legii*], 26 [*dreptul la apărare*], 28 [*viața intimă, familială și privată*], 39 [*dreptul la administrare*], 43 [*dreptul la muncă și la protecția muncii*], 53 [*dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică*], 119 [*folosirea căilor de atac*] din Constituție.

112. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3), 4, 7 și 16 din Constituție, Curtea reiterează că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea DCC nr. 43 din 31 martie 2022, § 26; DCC nr. 80 din 17 iunie 2022, §§ 22-23; DCC nr. 138 din 29 septembrie 2022, § 34).

113. Cu privire la incidența articolului 28 din Constituție, Curtea notează că decizia Comisiei de evaluare privind nepromovarea evaluării poate afecta reputația profesională a candidatului – protejată de dreptul la

viața privată –, de vreme ce ea conține constatări cu privire la lipsa integrității etice și financiare a candidatului (a se vedea HCC nr. 5 din 14 februarie 2023, § 43). În continuare, Curtea va examina dacă dispozițiile contestate din procedura de evaluare a candidaților pentru funcțiile de membru al Consiliului Superior al Magistraturi și al Consiliului Superior al Procurorilor, din perspectiva argumentelor autorilor, fac incident articolul 28 din Constituție.

114. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 39 din Constituție, Curtea reține că alineatul (2) al acestui articol îi garantează oricărui cetățean, potrivit legii, accesul la o funcție publică. Totuși, utilizarea textului „potrivit legii” din acest articol presupune că legislatorul poate stabili condiții de accesare într-o funcție publică. Această competență a legislatorului trebuie recunoscută, având în vedere că integritatea administratorilor publici joacă un rol esențial. Mai ales în cazul funcțiilor publice de care depinde bunăstarea națiunii, persoanele care vor să le ocupe trebuie să demonstreze că îndeplinesc standarde înalte în materie de integritate. Din acest motiv, Constituția îi permite legislatorului să stabilească condiții de accesare într-o funcție publică care să asigure că procedurile de recrutare și de verificare a candidaților vor urmări identificarea persoanelor care se potrivesc cel mai bine pentru realizarea acestui deziderat (HCC nr. 6 din 10 aprilie 2018, § 70). În continuare, Curtea va examina dacă dispozițiile contestate din procedura de evaluare a candidaților pentru funcțiile de membru al Consiliului Superior al Magistraturi și al Consiliului Superior al Procurorilor fac incident articolul 39 din Constituție.

115. Cu privire la incidența articolului 43 din Constituție, Curtea constată că decizia negativă a Comisiei de evaluare nu afectează în vreun fel cariera judecătorului, ci doar îl împiedică să candideze pentru funcția de membru al Consiliului (a se vedea articolul 13 alin. (6) din Lege). Prin urmare, Curtea reține că dreptul la muncă nu este incident.

(a) Cu privire la textele „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022

116. Curtea reține că domeniul de aplicare a conceptului de previzibilitate depinde în mare măsură de conținutul instrumentului în cauză, de domeniul pe care îl reglementează, precum și de numărul și statutul destinatarilor săi. Persoanele care au o activitate profesională trebuie să dea dovadă de o prudență mai mare în cadrul activității lor și este de așteptat ca aceștia să-și asume riscurile inerente activității lor (a se vedea DCC nr. 173 din 13 decembrie 2022, § 28).

117. Curtea reiterează că articolul 23 din Constituție nu-i impune legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept substanțial. În acest context, pornind de la principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea reține că formularea lor nu poate prezenta o precizie absolută. Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai curând la categorii generale, decât la liste exhaustive. Astfel, multe legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai

mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară (a se vedea DCC nr. 104 din 19 iulie 2022, § 23 și jurisprudența citată acolo).

118. În această cauză, Curtea constată că textele contestate sunt aplicabile profesioniștilor în domeniul dreptului, adică la evaluarea integrității etice a judecătorilor care candidează pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii. Deși Legea nr. 26 nu definește semnificația termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a), instanța competentă trebuie să aibă în vedere atât sensul gramatical pe care îl impune termenul în discuție, în funcție de semnificația termenului pe care îl determină, cât și sensul juridic care ar putea rezulta din interpretările unor norme ce reglementează situații juridice asemănătoare.

119. În această cauză, Curtea constată că textele contestate le sunt aplicabile la evaluarea integrității etice a candidaților la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii sau în Consiliul Superior al Procurorilor. De asemenea, legea în discuție le este aplicabilă profesioniștilor în domeniul dreptului, *i.e.* judecătorilor și procurorilor. Deși Legea nr. 26 nu definește semnificația termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a), Curtea trebuie să aibă în vedere principiul sistemului normativ coerent. O interpretare sistemică ar permite precizarea acestor calificative. De exemplu, interpretul care aplică articolul 8 alin. (2) lit. a) îl poate analiza în coroborare cu dispozițiile articolelor 4, 4¹ și 6 din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, care constituie dreptul comun pentru evaluarea tuturor candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii.

120. Curtea constată că, prin textul „grav”, legislatorul a limitat marja discreționară a Comisiei de evaluare la evaluarea integrității etice a candidaților. Criteriul îi permite Comisiei să decidă nepromovarea candidatului doar dacă a constatat încălcări ale regulilor de etică și de conduită profesională de o gravitate ridicată. Acest fapt presupune că candidatul poate pune în discuție gravitatea încălcărilor constatate de Comisie în fața completului special al Curții Supreme de Justiție, care în cele din urmă poate aprecia caracterul „grav” al abaterii constatate în funcție de circumstanțele particulare ale cauzei. Raționamentele sunt aplicabile, *mutatis mutandis*, în cazul textelor „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) din Lege.

(b) Cu privire la textul „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 26

121. Legislatorul a stabilit un termen, relativ extins, pe baza competenței sale care derivă din articolul 122 alin. (2) din Constituție, potrivit căreia „procedura și condițiile de alegere, numire [...] a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii sunt stabilite de lege” precum și pentru a realiza scopul Legii nr. 26: (i) sporirea integrității viitorilor

membri ai Consiliului; (ii) sporirea încrederii societății în sistemul justiției și implicit în activitatea organelor de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor (a se vedea preambulul Legii).

122. Decizia de a candida pentru ocuparea acestor funcții prezumă faptul că candidatul a cunoscut condițiile stabilite de textul contestat și a admis că va fi verificat din perspectiva respectării criteriilor de integritate etică și financiară stabilite de lege „în ultimii 15 ani”. Mai mult, depunerea cererii de a candida presupune și acordul voluntar de a fi supus evaluării integrității, precum și convingerea fiecărui candidat că a respectat în această perioadă criteriile de integritate prevăzute pentru funcția la care aspiră.

123. Curtea notează că Consiliul Superior al Magistraturii, ai cărui membri vor să fie judecătorii în interesele cărora au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate, reprezintă o autoritate de rang constituțional și este garant al independenței autorității judecătorești (articolul 121¹ din Constituție). Pentru ca Consiliul să-și exercite atribuțiile constituționale de asigurare a numirii, transferării, detașării, promovării în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători (a se vedea articolul 123 din Constituție), legislatorul a stabilit că în calitate de membri ai acestui organ constituțional trebuie să fie alese persoane (judecători și non-judecători) cu o înaltă reputație profesională și integritate personală verificată de Comisia de evaluare în ultimii 15 ani. Prin urmare, Curtea consideră rezonabilă decizia legislatorului de a stabili o perioadă extinsă de verificare a integrității financiare a candidaților.

124. De altfel, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că stabilirea întinderii perioadei supuse evaluării urmărește realizarea mai multor obiective importante, și anume să asigure securitatea juridică și caracterul definitiv al deciziilor și să protejeze potențialii pârâți de revendicările bazate pe fapte care au avut loc în trecutul îndepărtat care ar putea fi dificil de combătut. Cu toate acestea, trebuie luate în considerare și particularitățile proceselor de verificare a activelor utilizate la scară largă. În opinia Curții Europene, având în vedere că bunurile personale sau familiale se acumulează în mod normal pe parcursul vieții profesionale, stabilirea unor limite temporale stricte pentru evaluarea bunurilor ar restrânge și ar afecta în mare măsură capacitatea autorităților de a evalua legalitatea tuturor activelor dobândite de către persoana care este verificată pe parcursul carierei sale profesionale. În acest sens, o evaluare a bunurilor manifestă anumite particularități, spre deosebire de procedurile disciplinare obișnuite, care impun acordarea unui grad mai mare de flexibilitate autorităților statului pentru aplicarea prescripțiilor legale, în concordanță cu obiectivul de restabilire și de consolidare a încrederii publicului în sistemul de justiție și asigurarea unui nivel ridicat de integritate așteptat de la membrii sistemului judiciar (a se vedea *Xhoxhaj v. Albania*, 9 februarie 2021, §§ 348-349).

(c) Cu privire la textul „ori a persoanelor specificate la articolul 2 alin. (2)” din articolul 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26

125. Autorii excepțiilor menționează că textul contestat ar afecta viața privată a candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și a persoanelor apropiate candidaților menționați. Totuși, Curtea constată că autorii sesizărilor nu au demonstrat aplicabilitatea acestei norme în cazurile lor concrete. De asemenea, din analiza deciziilor Comisiei de evaluare, Curtea nu poate reține aplicarea dispozițiilor normative contestate.

126. Curtea observă că în categoria persoanelor apropiate candidaților la funcția de membru a Consiliului, legislatorul a inclus, *inter alia*, soții, copiii, părinții, frații, surorile, bunicii, socrii, ginerii, nurorile (a se vedea articolul 2 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 și articolul 33 alin. (4)-(5) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016). Pentru ca verificarea integrității candidaților menționați să fie efectivă, precum și pentru a fi atins scopul Legii nr. 26, adică pentru a consolida integritatea membrilor Consiliului și încrederea societății în organele de autoadministrare a judecătorilor și în justiție, legislatorul a impus și verificarea averii persoanelor apropiate candidaților.

127. Cu toate acestea, Curtea observă că persoanele apropiate candidatului sunt persoane terțe și au dreptul de a se apăra singure de eventualele acțiuni care le afectează viața privată. Prin urmare, Curtea conchide că acest capăt al sesizărilor reprezintă o *actio popularis* (a se vedea, de exemplu, DCC nr. 94 din 7 iulie 2022, §§ 29-30).

(d) Cu privire la textul „nu depinde” din articolul 8 alin. (6) din Legea nr.26

128. Curtea reține că norma care conține textul contestat a stabilit că la evaluarea integrității etice și financiare a candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii Comisia de evaluare „nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”. Altfel spus, legislatorul i-a permis Comisiei să-și facă propriile concluzii la aprecierea criteriilor de integritate și la adoptarea deciziilor.

129. Totodată, Curtea reiterează că potrivit Hotărârii sale nr. 2 din 9 februarie 2016, prevederile contestate trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția (pct. 1 alin. (3) din dispozitiv). Pentru a solicita verificarea constituționalității acestui text de lege, autorii excepțiilor trebuie să demonstreze că norma le este aplicabilă în cadrul litigiului principal. Cu alte cuvinte, autorii trebuie să demonstreze că faptele examinate de Comisia de evaluare au fost soluționate diferit printr-un act al unei autorități competente în domeniul verificării integrității etice sau financiare.

130. În această cauză, unii autori ai excepțiilor menționează că au prezentat certificate eliberate de Serviciul Fiscal de Stat care confirmă că nu au datorii la bugetul public. Totodată, autorii excepțiilor nu au demonstrat că prin certificatele în discuție Serviciul Fiscal de Stat a examinat aceleași situații concrete, referitoare la achitarea impozitelor, și a ajuns la o altă concluzie decât Comisia de evaluare a candidaților la funcția de membru al Consiliului. Prin urmare, Curtea nu reține că faptele

examineate de Comisia de evaluare ar fi fost constatate de către o altă autoritate, *i.e.* de Serviciul Fiscal de Stat, și că în cauzele în care au fost ridicate excepțiile instanțele de judecată ar fi obligate să aplice norma contestată.

(e) Cu privire la textul „să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior” din articolul 12 alin. (4) lit. d) din Legea nr. 26

131. Curtea observă că textul contestat le permite candidaților să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă au fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior. Potrivit articolului 12 alin. (4) din Lege, candidatul are următoarele drepturi: a) să participe la ședințele Comisiei de evaluare și să dea explicații verbale; b) să fie asistat de un avocat sau de un avocat stagiar pe parcursul procedurii de evaluare; c) să ia cunoștință de materialele evaluării, cu cel puțin 3 zile până la audiere; d) să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior; e) să conteste decizia Comisiei de evaluare.

132. Curtea nu consideră că această prevedere ar putea afecta dreptul de acces la un tribunal sau dreptul la apărare a candidatului. Mai mult, din argumentarea sesizărilor, Curtea observă că autorii pun în discuție o problemă de aplicare a legii, atribuție care le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 163 din 1 decembrie 2022, § 24).

(f) Cu privire la textul „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5) din Legea nr. 26

133. Curtea constată că textul criticat instituie un standard de probă aplicabil procedurii de evaluare. Astfel, atunci când Comisia de evaluare trebuie să decidă cu privire la integritatea unui candidat, ea trebuie să constate dacă există sau nu dubii serioase cu privire la respectarea criteriilor de integritate etică și financiară de către candidat, stabilite de articolul 8 din Lege.

134. Curtea reține că definirea standardelor de probă implică în mod inevitabil utilizarea unor texte flexibile. În acest caz, standardul de probă stabilit de legislator urmărește să ghideze Comisia de evaluare la aprecierea rezultatelor evaluării.

135. De asemenea, legea obligă Comisia de evaluare să emită o decizie motivată, care trebuie să cuprindă faptele relevante, motivele și concluzia comisiei cu privire la promovarea sau nepromovarea evaluării (a se vedea articolul 13 alineatele (1) și (2) din Lege). Mai mult, Legea îi permite candidatului să pună în discuție existența unor dubii serioase cu privire la

respectarea de către acesta a criteriilor de integritate etică și financiară în fața completului special al Curții Supreme de Justiție.

136. Potrivit unei opinii *amicus curiae* a Comisiei de la Veneția, conceptul de evaluare a integrității implică implementarea unui proces de mecanisme care vizează garantarea celor mai înalte norme în materie de conduită și de integritate financiară solicitate pentru accesarea în funcția publică. Într-un sistem de control prealabil al integrității, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în cazul unei simple îndoieli pe baza unei evaluări a riscurilor. Totuși, decizia de nepromovare a evaluării unui candidat trebuie legată de un indiciu de ilegalitate, cum ar fi averea inexplicabilă, chiar dacă nu se poate dovedi dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale (a se vedea CDL-AD(2022)011, §§ 9-10).

(g) Cu privire la textul „Decizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs” din articolul 13 alin. (6) din Legea nr. 26

137. Curtea reține că soluția legislatorului de a împiedica admiterea la alegeri sau la concurs a candidaților care nu au promovat evaluarea integrității rezultă din mecanismul de evaluare a candidaților pentru funcțiile respective, reglementat de Legea nr. 26.

138. Eventuala soluție a autorilor excepțiilor de a delega autorității responsabile de alegeri sau de concurs competența să decidă cu privire la admiterea candidaților ar presupune că autoritatea în discuție ar putea să admită la concurs inclusiv candidații care nu au promovat evaluarea integrității, fapt care ar pune la îndoială efectivitatea mecanismului de evaluare a candidaților stabilit de legislator și deciziile Comisiei de evaluare.

(h) Cu privire la textul „cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare [...] nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei de evaluare, alegerilor sau concursului la care participă candidatul respectiv” din articolul 14 alin. (6) din Legea nr. 26

139. Curtea reține că dreptul candidaților nepromovați care au formulat contestații și urmăresc să participe la concurs trebuie ponderat cu interesul candidaților promovați și cu interesul statului de a finaliza procedura de concurs. Astfel, Curtea reține că articolul 14 alin. (1) din Lege le permite candidaților să conteste decizia Comisiei de evaluare. Acest remediu le permite candidaților care nu au promovat evaluarea să obțină o redresare a drepturilor posibil afectate prin decizia Comisiei.

140. De asemenea, legislatorul a stabilit un termen restrâns de examinare a contestațiilor pentru a le permite candidaților să participe la alegeri/concurs în cazul admiterii contestației (articolul 14 alin. (7) din Lege).

141. Potrivit Comisiei de la Veneția, contestarea deciziei Comisiei de evaluare nu ar trebui să suspende alegerea/numirea membrilor Consiliului

și nu va anula faptul că concursul a condus la un rezultat (a se vedea Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și statul de drept (DGI) al Consiliului Europei privind unele măsuri legate de selecția candidaților la funcțiile administrative în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, CDL-AD(2021)046, § 38).

142. Curtea împărtășește opinia Comisiei menționată mai sus și consideră că interesul finalizării procedurii de alegere a membrilor judecători ai Consiliului și interesul funcționalității organului-garant al independenței autorității judecătorești au o pondere mai mare decât interesele candidaților nepromovați.

(i) Cu privire la textul „dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din articolul 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26

143. Curtea reține că competența trimiterii la rejudecare nu este contrară, în sine, articolului 20 din Constituție. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, de regulă, este inerent conceptului de control judecătoresc ca, în eventualitatea admiterii unui recurs, instanța de control să aibă competența de a casa decizia contestată și fie să pronunțe o nouă decizie, fie să trimită cauza la rejudecare aceluiași organ sau unui organ diferit (a se vedea *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portugalia* [MC], 6 noiembrie 2018, § 184 și jurisprudența citată acolo). Astfel, chiar dacă completul special al Curții Supreme de Justiție nu poate obliga Comisia de evaluare să promoveze candidatul evaluat, argumentele și concluziile făcute de această instanță în cazul soluționării contestațiilor rămân obligatorii pentru Comisie.

(j) Cu privire la textul „Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii” din articolul 14 alin. (9) din Legea nr. 26

144. Curtea notează că în jurisprudența sa a reținut că nici Constituția, nici Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în toate procedurile judecătorești. Sub acest aspect, articolul 119 din Constituție stabilește că împotriva hotărârilor judecătorești părțile interesate pot exercita căile de atac „în condițiile legii”. Dreptul la un dublu grad de jurisdicție, garantat de articolul 2 § 1 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană, se referă doar la materia penală. Curtea reiterează că acest drept se realizează în condițiile legii și, prin urmare, ține de competența legislatorului să instituie numărul căilor de atac și condițiile în care acestea pot fi exercitate, cu respectarea prevederilor Constituției (a se vedea DCC nr. 15 din 16 februarie 2023, § 21). Prin urmare, în această cauză, Curtea nu constată incidența articolelor 20, 23, 26, 28, 39, 53 și 119 din Constituție.

145. Așadar, pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea în cauză nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările cu privire excepțiile de neconstituționalitate prevederilor Legii nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, după cum urmează:

- (a) a cuvintelor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a);
- (b) a textului „în ultimii 15 ani” din articolul 8 alin. (4) lit. b);
- (c) a textului „ori a persoanelor specificate la articolul 2 alin. (2)” din articolul 8 alin. (5) lit. c);
- (d) a textului „nu depinde” din articolul 8 alin. (6);
- (e) a textului „să prezinte, în formă scrisă, date și informații suplimentare pe care le consideră necesare în vederea înlăturării suspiciunilor privind integritatea sa, dacă a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior” din articolul 12 alin. (4) lit. d);
- (f) a textului „dubii serioase” din articolul 13 alin. (5);
- (g) a textului „[d]ecizia privind nepromovarea evaluării constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs.” din articolul 13 alin. (6);
- (h) a textului „[c]ererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se judecă în conformitate cu procedura prevăzută în Codul administrativ, cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, și nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei de evaluare, alegerilor sau concursului la care participă candidatul respectiv.” din articolul 14 alineatul (6),
- (i) a textului „admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare.” din articolul 14 alineatul (8) lit. b);
- (j) a textului „[d]ecizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii.” din articolul 14 alineatul (9),

ridicate de dnii avocați Vitalie Zama și Vasili Ciuperca, în interesele dlor judecători: (i) Victor Sandu, parte în dosarul nr. 3-14/2023; (ii) Stanislav Sorbalo, parte în dosarul nr 3-12/2023; de dl avocat Iurie

Mărgineanu, în interesele dnei Veronica Cupcea, parte în dosarul nr. 3-10/2023, de dl avocat Eugeniu Musteață, în interesele dlui Ion Chirtoacă, parte în dosarul nr. 3-15/2023, de dl avocat Nicolae Leșan, în interesele dlor judecători: (i) Vitalie Stratan, parte în dosarul nr. 3-3/2023, (ii) Aureliu Postică, parte în dosarul nr. 3-17/2023; de dnii avocați Marian Bucătaru și Rodion Tocan, în interesele dlui Iurie Bejenaru, parte în dosarul nr. 3-2/2023, de dl avocat Petru Balan, în interesele dnei Angela Bostan, parte în dosarul nr. 3-1/2023, de dl avocat Bogdan Gangan, în interesele dlui Mihail Bușuleac, parte în dosarul nr. 3-8/2023, de dl avocat Ghenadie Bambuleac, în interesele dlui Nicolae Șova, parte în dosarul nr. 3-11/2023, de dl Vladislav Holban, parte în dosarul nr. 3-4/2023, pendinte la Curtea Supremă de Justiție în fața completului de judecată special instituit pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 6 aprilie 2023

DCC nr. 42

Dosarul nr. 75g/2023